

С. М. Гайдено,

*к. е. н., доцент кафедри підприємництва та бізнес-адміністрування,
Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова
ORCID ID: 0000-0002-0112-369X*

Н. О. Волгіна,

*старший викладач кафедри підприємництва та бізнес-адміністрування,
Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова
ORCID ID: 0000-0002-4780-0094*

О. Д. Панова,

*старший викладач кафедри підприємництва та бізнес-адміністрування,
Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова
ORCID ID: 0000-0003-1047-3891*

С. Ю. Юр'єва,

*к. е. н., доцент кафедри підприємництва та бізнес-адміністрування,
Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова
ORCID ID: 0000-0003-4972-2592*

DOI: 10.32702/2306-6806.2022.6.92

ОЦІНКА МОДЕЛЕЙ ПРОГНОЗУВАННЯ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

S. Haidenko,

*PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Entrepreneurship
and business administration, O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv*

N. Volgina,

*Senior Lecturer of the Department of Entrepreneurship and business administration,
O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv*

O. Panova,

*Senior Lecturer of the Department of Entrepreneurship and business administration,
O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv*

S. Yurieva,

*PhD in Economics, Associate Professor, of the Department of Entrepreneurship
and business administration, O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv*

EVALUATION OF BANKRUPTCY FORECASTING MODELS FOR HOTEL BUSINESS ENTERPRISES IN TERMS OF DIGITALIZATION OF THE ECONOMY

Статтю присвячено дослідженню моделей прогнозування банкрутства підприємств готельного бізнесу в умовах цифровізації економіки. Проаналізовано сучасний стан розвитку підприємств готельного бізнесу України, що супроводжується стійкою тенденцією збільшення кількості збиткових підприємств. Охарактеризовано динаміку зміни кількості готельних підприємств України протягом 2018—2020 рр. У статті проведено оцінку фінансово-економічного стану ПрАТ "Тернопіль-готель" за 2018—2020 рр. Проведено аналіз основних моделей прогнозування ймовірності банкрутства підприємства, серед яких модель інтегральної оцінки Е. Альтмана, Р. Ліса, Г. Спрінгейта, Р. Таффлера, У. Бівера, Г. Савицької, О. Терещенка О. Матвійчука. Незважаючи на велику кількість різних моделей оцінки ймовірності банкрутства, у сучасній економічній науці немає єдиного підходу, кожна модель спирається на визначену групу показників та

нормативних значень. Саме тому для отримання об'єктивної інформації про фінансовий стан підприємств готельного бізнесу необхідно використовувати моделі різних авторів. Враховуючи щорічну тенденцію до погіршення фінансового стану ПрАТ "Тернопіль-готель" вказано на необхідності запровадження антикризових заходів, серед яких пропозиції щодо покращення показників фінансової стійкості, ділової активності та проведення санації.

The article is devoted to the study of models for forecasting the bankruptcy of the hotel business in the context of digitalization of the economy. The current state of development of hotel business enterprises of Ukraine, which is accompanied by a steady trend of increasing the number of unprofitable enterprises, is analyzed. The dynamics of changes in the number of hotel enterprises of Ukraine during 2018—2020 is described. The article assesses the financial and economic condition of PJSC "Ternopil Hotel" for 2018—2020, R. Lis, G. Springgate, R. Taffler, W. Beaver, G. Savitskaya, O. Tereshchenko, O. Matviychuk. Despite the large number of different models for estimating the probability of bankruptcy, in modern economics there is no single approach, each model is based on a certain group of indicators and normative values. That is why to obtain objective information about the financial condition of the hotel business it is necessary to use models from different authors. In addition, the features of indicators that are needed to predict the financial insolvency of the hotel business, as well as possible modifications that apply directly to the hotel industry. Foreign bankruptcy prediction models are usually positioned as universal, as they do not contain specific recommendations on which companies can be used most effectively and for which they are not appropriate at all. Therefore, it is difficult to choose one of the models as the one that gives the most accurate forecast for Ukrainian enterprises. Practical analytical work has shown that the models of domestic authors are best adapted to the peculiarities of economic conditions in the Ukrainian reality. At the same time, the models of domestic economists have a sectoral focus and allow to obtain an objective picture of forecasting the financial capacity of PJSC "Ternopil Hotel" for 2018—2020, as Tereshchenko O. and Matviychuk A. Given the annual trend of deteriorating financial condition of PJSC "Ternopil-Hotel", it is necessary to introduce anti-crisis measures, including proposals to improve financial stability, business activity and rehabilitation.

Ключові слова: готельний бізнес, цифровізація економіки, банкрутство підприємства, оцінка ймовірності банкрутства, фінансовий стан, показники ділової активності.

Key words: hotel business, digitalization of economy, bankruptcy of the enterprise, estimation of probability of bankruptcy, financial condition, indicators of business activity.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЗАВДАННЯМИ

У сучасному бізнес-середовищі фінансовий аналіз підприємства, як важлива складова економіки, зазнає радикальних змін у процесі цифровізації. У зв'язку з цим необхідно виявити низку проблем, з якими стикаються

фінансові аналітики у процесі фінансового аналізу підприємства в умовах цифрової економіки, а також вивчити супутні можливості. Актуальність дослідження обумовлюється зростаючою роллю цифровізації в економічному розвитку країни та недостатньою вивченістю обраної теми. Крім того, особливість даного дослідження полягає у тому, що вивчаються не загальні проблеми цифрової економіки, але і проблеми здійснення фінансового аналізу підприємницької діяльності окремих підприємств у процесі цифровізації. Разом із новими можливостями, що відкриваються перед підприємствами різних галузей економіки країни у процесі цифровізації, виникають і нові проблеми [7, с. 133]. Насамперед, слід відмітити загрозу ймовірності банкрутства, як на підприємствах сфери послуг, так і у економіці взагалі. Отже, з метою успішного функціонування підприємств готельного бізнесу необхідно проводити ефективне управління фінансовим менеджментом, постійно спостерігаючи та контролюючи фінансовий стан підприємства. Тому в сучасних умовах господарювання досить актуальним є питання об'єктивного проведення діагностики фінансового стану підприємств готельного бізнесу та визначення шляхів активізації підприємницької діяльності.

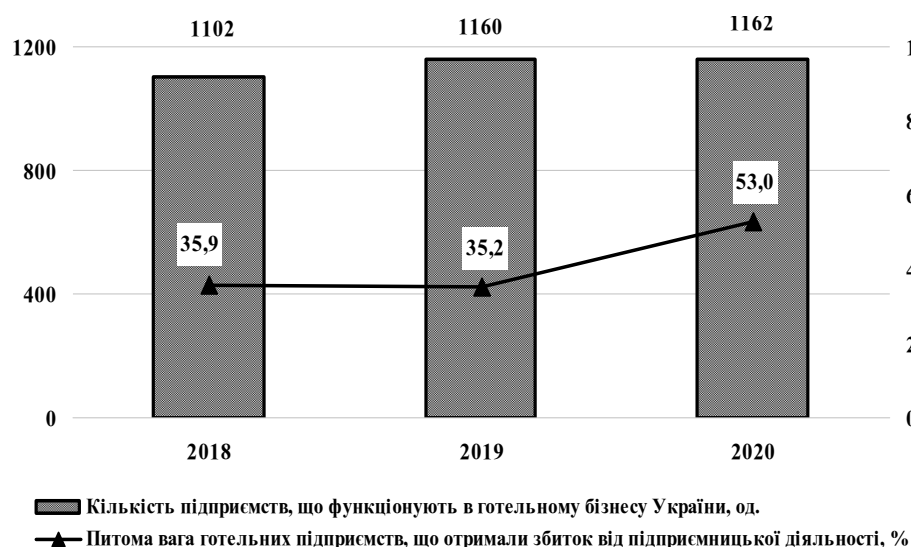

Рис. 1. Динаміка зміни кількості готельних підприємств в Україні протягом 2018—2020 рр.

Джерело: ¹ складено авторами на основі даних Державної служби статистики України.

² Без врахування тимчасово окупованої території Автономної республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Таблиця 1. Характеристика аналогічних моделей оцінки загрози банкрутства

Модель	Зміст моделі
Двохфакторна модель Альтмана	$R = -0,3877 - 1,0736 * K_{пл} + 0,0579 * K_k$ Значення: - $R < 0$ – ймовірність банкрутства менше 50 % і зменшується зі зменшенням значення R , - $R > 0$ – ймовірність банкрутства більше 50% і збільшується в міру збільшення значення R , - $R = 0$ – можливість банкрутства дорівнює 50%.
Модифікована п'ятифакторна модель Альтмана	$R = 0,717 * X_1 + 0,847 * X_2 + 3,107 * X_3 + 0,420 * X_4 + 0,998 * X_5$ Якщо значення R : - $< 1,23$ – підприємство визнається банкрутом; - $1,23 < R < 2,89$ – ситуація невизначена; - $R > 2,9$ – властиво стабільним та фінансово стійким компаніям.
Модель Г. Спрінгейта	$R = 1,03 * K_1 + 3,07 * K_2 + 0,66 * K_3 + 0,4 * K_4$ Значення: - $R < 0,862$ – підприємство є потенційним банкрутом; - $R = 0,862$ – граничне значення ймовірності банкрутства; - $R > 0,862$ – відсутність ймовірності банкрутства.
Модель Р. Таффлера	$R = 0,53 * X_1 + 0,13 * X_2 + 0,18 * X_3 + 0,16 * X_4$ Значення: - $R < 0,2$ – ймовірність банкрутства досить висока; - $0,2 < R < 0,3$ – можливе банкрутство; - $R > 0,3$ – ймовірність банкрутства низька.
Модель Г.В. Савицької	$R = 0,111 * K_1 + 13,23 * K_2 + 1,67 * K_3 + 0,515 * K_4 + 3,8 * K_5$ $R > 8$ – банкрутство відсутнє, R від 8 до 5 – невелика ймовірність банкрутства, R від 5-3 – значна ймовірність банкрутства
Модель Р. Ліса	$R = 0,063 * X_1 + 0,092 * X_2 + 0,057 * X_3 + 0,001 * X_4$ Значення: - $R < 0,037$ – висока ймовірність банкрутства; - $R = 0,037$ – граничне значення; - $R > 0,037$ – низька ймовірність банкрутства.
Модель О.О. Терещенка	$R = 1,5 * X_1 + 0,08 * X_2 + 10 * X_3 + 5 * X_4 + 0,3 * X_5 + 0,1 * X_6$ Значення: - $0 < R < 1$ – існує загроза банкрутства; - $1 < R < 2$ – фінансова стійкість порушена; - $R > 2$ – банкрутство не загрожує
Модель А.В. Матвійчука	$R = 0,033 * X_1 + 0,268 * X_2 + 0,045 * X_3 - 0,018 * X_4 - 0,004 * X_5 - 0,015 * X_6 + 0,702 * X_7$ Значення: - $R < 1,104$ – виникає ймовірність фінансової кризи, яка зі зменшенням показника збільшується; - $R > 1,104$ – фінансовий стан задовільний і низька ймовірність банкрутства.

Джерело: сформовано авторами за даними [1; 2].

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідження, що пов'язані з аналізом моделей прогнозування банкрутства підприємств відображені у наукових працях Терещенко О.О., Погребняк А.Ю. [6],

**Таблиця 2 Дані щодо розрахунку прогнозу ризику банкрутства
ПрАТ "Тернопіль-готель", тис. грн**

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.
1. Оборотної капітал	9701	8331	7640
2. Короткострокові зобов'язання	13255	13498	12689
3. Необоротні активи	26256	28201	28321
4. Власний капітал	22465	22585	22634
5. Амортизація	1898	3145	2258
6. Чистий дохід від надання послуг	20346	21551	8481
7. Активи	35957	36532	35961
8. Валовий прибуток від реалізації продукції	5 658	3885	-2333
9. Операційний прибуток	2728	662	-5039
10. Прибуток до оподаткування	2403	558	170
11. Чистий прибуток від реалізації продукції	1981	120	49
12. Нерозподілений прибуток	15120	15240	15289
13. Короткострокові та довгострокові зобов'язання	13492	13947	13327
14. Довгострокові зобов'язання	237	449	638
15. Собівартість реалізованої продукції	14688	17666	10814

Джерело: складено за даними [8].

Матвійчука А.В., Поддєрьогіна А.М., Квасницької Р.С. [2], Кучмей О.В., Даниленко В.А., Чухраєва Н.М. та багато інших. Серед сучасних вчених питання, що пов'язані з визначенням оцінки моделей прогнозування банкрутства підприємств готельного бізнесу досліджено у працях Мелень О.В., Стригуль А.С., Завідної А.Д. [1], Лазоренко В.В. [4] та ін. Однак, враховуючи значну кількість наукових праць із даної теми, завдання оцінки моделей прогнозування банкрутства підприємств готельного бізнесу досить залишається актуальним.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Мета статті полягає у оцінці моделей прогнозування банкрутства підприємств готельного бізнесу (на прикладі ПрАТ "Тернопіль-готель") в умовах цифровізації економіки.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Нестабільний стан економіки та фінансова криза, що характерна для нашої країни протягом останніх років негативно позначилася на підприємницькій діяльності багатьох підприємств, у тому числі і підприємств готельного бізнесу, тому існує чітка тенденція до збільшення кількості збанкрутілих підприємств. Слід зазначити, що одним з критеріїв, який показує спрямування підприємства до банкрутства є показник "збитковості". Сучасний стан розвитку готельного бізнесу України супроводжується стійкою тенденцією збільшення кількості збиткових підприємств (рис. 1) [5].

Виходячи з наведених даних, можна дійти висновку, що кількість діючих суб'єктів господарювання в готельному бізнесі України (без врахування фізичних осіб та підприємств) протягом 2018—2020 рр. зросла на 60 од., або на 5,44 %. Поряд з цим відмітимо зростання питомої ваги збиткових готельних підприємств у загальній їх кількості: з 35,9 % у 2018 р. до 53,0 % у 2020 р. Насамперед, дана ситуація спричинена розповсюдженням пандемії COVID-19, адже розпочинаючи з березня 2020 р. через карантинні заходи в країні переважна більшість готельних підприємств суттєво погіршило фінансове становище.

Одночасно зазначимо, що головну роль в антикризовому управлінні підприємствами готельного бізнесу відіграє своєчасне розпізнавання його кризового стану з необхідним рівнем достовірності, для своєчасного вжиття заходів щодо попередження та запобігання фінансової кризи. В умовах цифрової економіки система діагностики кризових ситуацій підприємств готельного бізнесу не є чітко сформульованою базою, при застосуванні якої можна, розрахувавши ряд показників впевнено сказати, який ступінь розвитку на сьогоднішній день даному суб'єкту. Так існуюча нормативна база вітчизняної практики діагностики банкрутства спрямована, насамперед, на виявлення будь-яких рис, що відбивають діяльність підприємства, що вже перебуває у кризовій ситуації [1, с. 14].

Доцільно наголосити, що у розвинених економіках найбільш розповсюдженими методиками прогнозування фінансової неспроможності (банкрутства) підприємства є моделі Е. Альтмана,

Таблиця 3. Розрахунок показників моделей прогнозування банкрутства ПрАТ "Тернопіль-готель"

№ з/п	Назва моделі	Методика розрахунку	Позначення показника	Формула розрахунку	Показники за 2018 р.		Показники за 2019 р.		Показники за 2020 р.	
					Аргумент	Індекс	Аргумент	Індекс	Аргумент	Індекс
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	Коефіцієнт Бівера	Не існує результативного показника	Коефіцієнт Бівера	$\frac{\text{Чистий прибуток} + \text{Амортизація}}{\text{Позикові кошти}}$	0,2875		0,2341		0,1731	
		Існує система показників	Коефіцієнт поточної ліквідності	$\frac{\text{Оборотний капітал}}{\text{Короткострокові зобов'язання}}$	0,7319		0,6172		0,6021	
			Економічна рентабельність активів	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Активи}} * 100 \%$	5,5093		0,3285		0,1363	
			Коефіцієнт фінансового «ричага» (фінансовий леверидж)	$\frac{\text{Позикові кошти}}{\text{Активи}} * 100 \%$	37,5226		38,1775		37,0596	
			Коефіцієнт покриття	$\frac{\text{Влас. кап.} - \text{Необор. активи}}{\text{Активи}}$	-0,1054		-0,1562		-0,1581	
2	Двофакторна модель Альтмана	$R = -0,3877 - 1,0736 * K_{пл} + 0,0579 * K_k$	Кпл - коефіцієнт поточної ліквідності Кк - коефіцієнт капіталізації	$\frac{\text{Оборотний капітал}}{\text{Короткострокові зобов'язання}}$ $\frac{\text{Довгостр. та короткостр. зобов'яз.}}{\text{Власний капітал}}$	0,7319 0,6006	-1,1387	0,6172 0,6175	-1,0146	0,6021 0,5888	-1,000
3	Модифікована п'ятифакторна модель Альтмана	$R = 0,717 * X_1 + 0,847 * X_2 + 3,107 * X_3 + 0,420 * X_4 + 0,998 * X_5$	X ₁ X ₂ X ₃ X ₄ X ₅	$\frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Всього активів}}$ $\frac{\text{Нерозподілений прибуток}}{\text{Активи}}$ $\frac{\text{Операційний прибуток}}{\text{Активи}}$ $\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Короткостр. та довгостр. зобов'яз.}}$ $\frac{\text{Вир. у ч. а.}}{\text{Активи}}$	0,2698 0,4205 0,0759 1,6651 0,5658	2,0493	0,2280 0,4172 0,0181 1,6193 0,5899	0,2124 0,4252 -0,1401 1,6984 0,2358	1,0257	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
4	Модель Г. Сирінгера	$R = 1,03 * K_1 + 3,07 * K_2 + 0,66 * K_3 + 0,4 * K_4$	K ₁	Оборотні активи Активи	0,2698	0,8290	0,2280	0,5451	0,2124	0,3363
			K ₂	Прибуток до оподаткування Активи	0,0668		0,0153		0,0047	
			K ₃	Прибуток до оподаткув. Короткостр. зобов'яз.	0,1813		0,0413		0,0134	
			K ₄	Виручка Активи	0,5658		0,5899		0,2358	
5	Модель Р. Таффлера	$R = 0,53 * X_1 + 0,13 * X_2 + 0,18 * X_3 + 0,16 * X_4$	X ₁	Операційний прибуток Короткостр. зобов'яз.	0,2058	0,3594	0,0490	0,2645	-0,3971	-0,0348
			X ₂	Оборотні активи Позикові кошти	0,7190		0,5973		0,5733	
			X ₃	Короткостр. зобов'яз. Активи	0,3686		0,3695		0,3528	
			X ₄	Виручка Активи	0,5658		0,5899		0,2358	
6	Модель Г.В. Савицької	$R = 0,111 * K_1 + 13,23 * K_2 + 1,67 * K_3 + 0,515 * K_4 + 3,8 * K_5$	K ₁	Власний капітал Оборотні активи	2,3157	9,3172	2,7109	8,5174	2,9626	7,5801
			K ₂	Оборотні активи Власний капітал	0,4318		0,3689		0,3375	
			K ₃	Виручка Середн. величина активів	0,5658		0,5899		0,2358	
			K ₄	Чистий прибуток Активи	0,0551		0,0033		0,0014	
			K ₅	Власний капітал Активи	0,6248		0,6182		0,6294	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
7	Модель Р. Ліса	$R = 0,063 \cdot X_1 + 0,092 \cdot X_2 + 0,057 \cdot X_3 + 0,001 \cdot X_4$	X_1	<u>Оборотні активи</u> <u>Всього активів</u>	0,2698	0,0473	0,2280	0,0396	0,2124	0,0380
			X_2	<u>Прибутки до оподаткування</u> <u>Всього активів</u>	0,0668		0,0153		0,0047	
			X_3	<u>Нерозподілений прибуток</u> <u>Всього активів</u>	0,4205		0,4172		0,4252	
			X_4	<u>Прибуток до оподаткув.</u> <u>Короткостр. зобов'яз.</u>	0,1813		0,0413		0,0134	
8	Модель О.О. Терещенка	$R = 1,5 \cdot X_1 + 0,08 \cdot X_2 + 10 \cdot X_3 + 5 \cdot X_4 + 0,3 \cdot X_5 + 0,1 \cdot X_6$	X_1	<u>Чистий дохід</u> <u>Поточні та довгостр. зобов'яз.</u>	1,5080	4,4789	1,5452	3,5251	0,6364	-0,1569
			X_2	<u>Валюта балансу</u> <u>Поточні та довгостр. зобов'яз.</u>	2,6651		2,6193		2,6984	
			X_3	<u>Чистий прибуток</u> <u>Валюта балансу</u>	0,0551		0,0033		0,0014	
			X_4	<u>Валовий прибуток</u> <u>Чистий дохід</u>	0,2781		0,1803		-0,2751	
			X_5	<u>Виробничі запаси</u> <u>Чистий дохід</u>	0,0186		0,0143		0,0351	
			X_6	<u>Чистий дохід</u> <u>Активи</u>	0,5658		0,5899		0,2358	
9	Модель А.В. Матвійчука	$R = 0,033 \cdot X_1 + 0,268 \cdot X_2 + 0,045 \cdot X_3 - 0,018 \cdot X_4 - 0,004 \cdot X_5 - 0,015 \cdot X_6 + 0,702 \cdot X_7$	X_1	<u>Оборотні активи</u> <u>Необоротні активи</u>	0,3695	1,5974	0,2954	1,5835	0,2698	1,3179
			X_2	<u>Чистий дохід</u> <u>Поточні зобов'язання</u>	1,5350		1,5966		0,6684	
			X_3	<u>Чистий дохід</u> <u>Власний капітал</u>	0,9057		0,9542		0,3747	
			X_4	<u>Активи</u> <u>Чистий дохід</u>	1,7673		1,6951		4,2402	
			X_5	<u>Оборотні активи – Поточні зобов'яз.</u> <u>Оборотні активи</u>	-0,3664		-0,6202		-0,6609	
			X_6	<u>Поточні та довгостр. зобов'яз.</u> <u>Баланс</u>	0,3752		0,3818		0,3706	
			X_7	<u>Власний капітал</u> <u>Поточні та довгостр. зобов'яз.</u>	1,6651		1,6193		1,6984	

Таблиця 4. Загальна оцінка ймовірності банкрутства ПрАТ "Тернопіль-готель"

№ з/п	Назва моделі банкрутства		Інтерпретація отриманих результатів		
			2018 р.	2019 р.	2020 р.
1	Система показників У. Бівера	Коефіцієнт Бівера	за 5 років до банкрутства	за 5 років до банкрутства	за 5 років до банкрутства
		Коефіцієнт поточної ліквідності	за рік до банкрутства	за рік до банкрутства	за рік до банкрутства
		Економічна рентабельність активів	за 5 років до банкрутства	за 5 років до банкрутства	за 5 років до банкрутства
		Фінансовий леверидж	ризик банкрутства відсутній (для стійких компаній)	ризик банкрутства відсутній (для стійких компаній)	ризик банкрутства відсутній (для стійких компаній)
		Коефіцієнт покриття	за рік до банкрутства	за рік до банкрутства	за рік до банкрутства
2	Двохфакторна модель Альтмана		ризик банкрутства є малоімовірним (-1,1387 < 0)	ризик банкрутства є малоімовірним (-1,0146 < 0)	ризик банкрутства є малоімовірним (-1,00 < 0)
3	Модифікована п'ятифакторна модель Альтмана		ситуація не визначена -2,0493 (в діапазоні 1,23 > 2,0493 > 2,89)	ситуація не визначена -1,8419 (в діапазоні 1,23 > 1,8419 > 2,89)	зона фінансового ризику («червона зона») -1,0257 (в діапазоні 1,0257 < 1,8)
4	Модель Г. Спрінгейта		підприємство є потенційним банкрутом (0,8290 < 0,862)	підприємство є потенційним банкрутом (0,5451 < 0,862)	підприємство є потенційним банкрутом (0,3363 < 0,862)
5	Модель Р. Таффлера		підприємство має незначний ризик банкрутства протягом року (0,3594 > 0,3)	підприємство має суттєвий ризик банкрутства протягом року (в діапазоні 0,2 > 0,2645 > 0,3)	ймовірність банкрутства досить висока (-0,0348 < 0,2)
6	Модель Г.В. Савицької		ризик банкрутства відсутній (9,3172 > 8)	ризик банкрутства відсутній (8,5174 > 8)	невелика ймовірність банкрутства (в діапазоні 5 > 7,5801 > 8)
7	Модель Р. Ліса		ризик банкрутства незначний (0,0473 > 0,037)	ризик банкрутства незначний (0,0396 > 0,037)	ризик банкрутства незначний (0,0380 > 0,037)
8	Модель О.О. Терещенка		банкрутство не загрожує (4,4789 > 2)	банкрутство не загрожує (3,5251 > 2)	підприємство є напівбанкрутом (-0,1569 < 0)
9	Модель А.В. Матвійчука		низька ймовірність банкрутства, стійкий фінансовий стан (1,5974 > 1,104)	низька ймовірність банкрутства, стійкий фінансовий стан (1,5835 > 1,104)	низька ймовірність банкрутства, стійкий фінансовий стан (1,3179 > 1,104)

Джерело: сформовано авторами.

Р. Ліса, Г. Спрінгейта, Р. Таффлера, У. Бівера тощо. Поряд з цим зазначимо, що в ході розробки закордонних моделей не враховується ряд зовнішніх чинників ризику, що характерні для вітчизняної економіки: темпи інфляції, політична ситуація в країні, фінансовий стан підприємств, особливості податкової системи, умови кредитування, тощо. Одночасно вітчизняні економісти здійснили спроби адаптації зарубіжних методик з урахуванням специфіки фінансового обліку, українського законодавства, особливостей бізнесу тощо. Серед найвідоміших таких моделей слід виокремити методики Г.В. Савицької, О.О. Терещенка і А.В. Матвійчука. Всі моделі прогнозування банкрутства розроблені зарубіжними та вітчизняними авторами, включають кілька (від двох до семи) ключових показників, що характеризують фінансовий стан підприємства. На їх основі розраховується комплексний показник ймовірності банкрутства з ваговими коефіцієнтами та індикаторами. Характеристика найбільш поширених моделей оцінки прогнозування банкрутства підприємств представлена в табл. 1.

Використавши дані табл. 1 в роботі проведемо оцінку фінансово-економічного стану ПрАТ "Тернопіль-готель" за 2018—2020 рр. Зазначимо, що механізм визначення представлених в табл. 1 показників ($X_1, \dots, X_7$, $K_1, \dots, K_5$, $K_{\text{на}}$ та $K_{\text{нк}}$) детально наведено в табл. 3. Дані щодо оцінки ризику банкрутства ПрАТ "Тернопіль-готель", які визначено на основі форм бухгалтерської звітності №1 "Баланс (звіт про фінансовий стан)" та форми №2 "Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід)" представлено в табл. 2.

Представлені в табл. 2 дані вказують на те, що протягом 2018—2020 рр. фінансовий стан ПрАТ "Тер-

нопіль-готель" суттєво погіршився, про що свідчить динаміка показників валового, операційного, прибутку до оподаткування та чистого прибутку готелю. В першу чергу, на погіршення фінансових результатів досліджуваного готелю вплинуло зменшення величини чистого доходу на 11865 тис. грн, або на 58,3 % протягом 2018—2020 рр. Тобто, можна говорити про деякий спад ділової активності ПрАТ "Тернопіль-готель" за 2018—2020 рр. Далі використавши дані табл. 1 та табл. 2 можна провести розрахунок показників оцінки моделей прогнозування банкрутства ПрАТ "Тернопіль-готель" за 2018—2020 рр. (дані табл. 3) та на їх основі представимо загальну оцінку ймовірності банкрутства готельного підприємства (дані табл. 4).

Виходячи з даних табл. 3—4 можна чітко стверджувати, що аналіз фінансових показників ПрАТ "Тернопіль-готель" за 2018—2020 рр. показав, що показники прибутку та рентабельності мають тенденцію до спаду і має місце можлива загроза банкрутства підприємства. Зважаючи на погіршення ключових фінансових показників протягом 2019—2020 рр., відмітимо першочергову необхідність застосування антикризових заходів, серед яких розробка заходів щодо покращення показників ділової активності, фінансової стійкості та проведення санації тощо.

Проводячи детальний аналіз отриманих результатів ймовірності банкрутства ПрАТ "Тернопіль-готель" (згідно даних табл. 4) зазначимо, що серед існуючих методик оцінювання ймовірності банкрутства, в основі яких лежать принципи дискримінантного аналізу, варто виокремити, насамперед, моделі Е. Альтмана (двохфакторна), Г. Спрінгейта, Р. Таффлера, Р. Ліса, а також коефіцієнт У. Бівера. Графічне представлення розрахо-

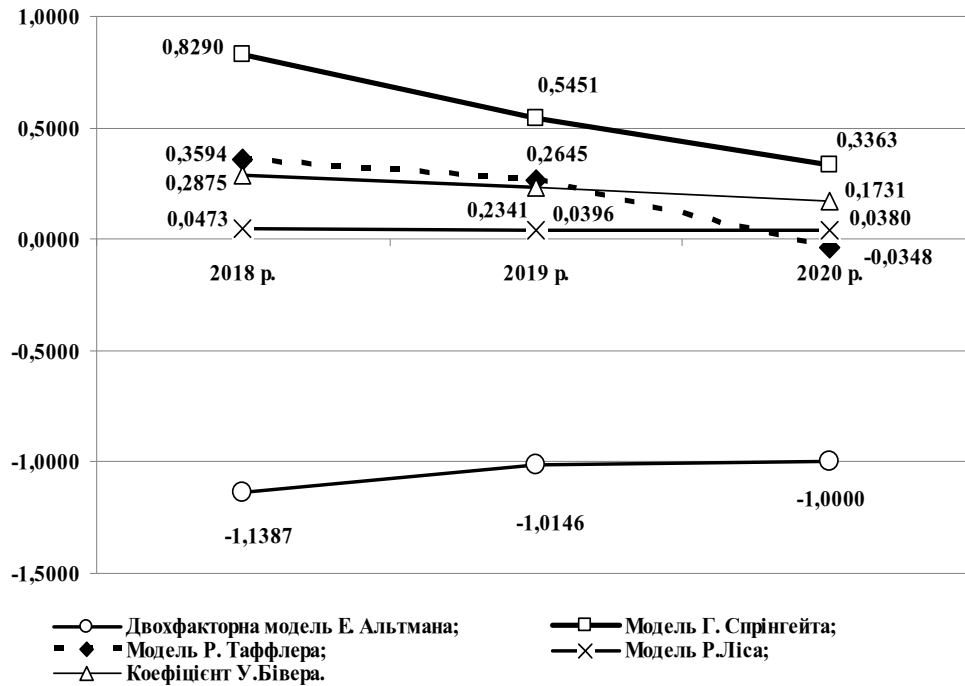

Рис. 2. Значення інтегрального показника ПрАТ "Тернопіль-готель" за моделлю Е. Альтмана (двохфакторна модель), Г. Спрінгейта, Р. Таффлера, Р. Ліса, а також коефіцієнт Бівера

Джерело: сформовано авторами.

ваних показників за моделями Альтмана, Спрінгейта, Таффлера, Р. Ліса та У. Бівера зображено на рис. 2.

Виходячи з даних рис. 2 можна стверджувати, що проведений аналіз значень інтегральних показників на основі двофакторної моделі Альтмана свідчить про те, що ймовірність банкрутства досліджуваного готелю є малоімовірною. В той же час значення R-рахунку Альтмана зменшилося у 2019—2020 рр., насамперед через зменшення вартості оборотного капіталу.

Одночасно значення інтегрального показника за моделлю Г. Спрінгейта свідчить про те, що у 2018—2020 рр. результативний показник $R < 0,862$, що вказує на те, що ПрАТ "Тернопіль-готель" є потенційним банкрутом у досліджуваному періоді. До того ж значення інтегрального показника щороку зменшується через зменшення величини оборотного капіталу, чистого доходу та прибутку готелю. Поряд з цим у 2018—2020 рр. значення інтегрального показника загрози банкрутства за моделлю Р. Таффлера щороку погіршується (з 0,3594 у 2018 р. до -0,0348 у 2020 р.), що вказує на те, що ймовірність банкрутства ПрАТ "Тернопіль-готель" є досить високою. Разом з тим, згідно з моделлю Р. Ліса, протягом 2018—2020 рр. ризик ймовірності банкрутства ПрАТ "Тернопіль-готель" є незначним, проте динаміка інтегрального показника в моделі свідчить про те, що в цілому фінансовий стан підприємства за 2018—2020 роки погіршився. Найбільш негативно на зменшення інтегрального показника вплинуло зменшення величини прибутку до оподаткування та вартості оборотного капіталу.

Також спостерігаємо тенденцію до отримання негативних значень інтегрального показника за системою показників У. Бівера (за методикою п'яти показників), що характеризують фінансовий стан ПрАТ "Тернопіль-готель" за 2018—2020 рр. як незадовільний (близький до банкрутства). Доцільно відмітити, що на зменшення інтегрального показника за системою У. Бівера найбільш негативно вплинуло зменшення величини чистого прибутку, оборотного капіталу та суттєве збільшення вартості необоротних активів на фоні незначного зростання вартості власного капіталу.

Далі прослідкуємо, які тенденції спостерігаються при використанні інтегральних показників для ПрАТ "Тернопіль-готель" за методиками Е. Альтмана (п'ятифакторна модель), Г. Савицької, О. Терещенка та А. Матвійчука. Наочне представлення результатів розрахунку показників (враховуючи розбіжності вимірних значень) доцільно інтерпретувати на рис. 3.

Згідно даних рис. 3 можна побачити, що представлені значення інтегральних показників на основі п'ятифакторної моделі Альтмана вказують на те, що протягом 2018—2019 рр. можливість банкрутства ПрАТ "Тернопіль-готель" була не визначеною ("сіра зона"), а у 2020 р. спостерігається зменшення інтегрального показника до 1,0257, відповідно досліджуваний готель входить до "червоної зони" (зони фінансового ризику). Ключовим чинником входження ПрАТ "Тернопіль-готель" до "червоної зони" у 2020 р. є зменшення значень ряду коефіцієнтів, що використовуються в моделі: рентабельність активів, коефіцієнта віддачі активів тощо. Поряд з цим використання моделі Г. Савицької показує

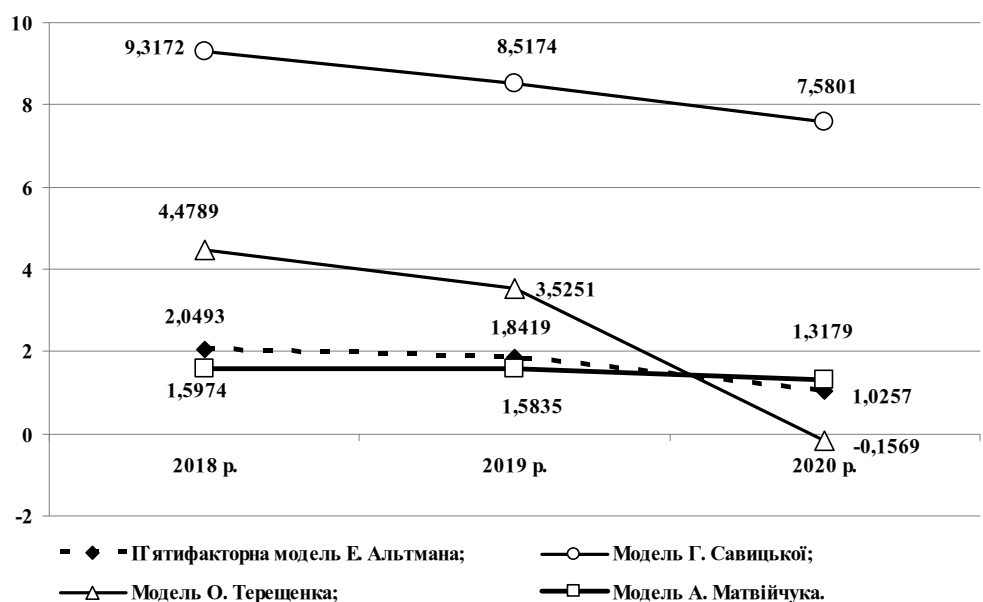

Рис. 3. Значення інтегрального показника ПрАТ "Тернопіль-готель" за моделлю Е. Альтмана (п'ятифакторна модель), Г. Савицької, О. Терещенка та А. Матвійчука

Джерело: сформовано авторами.

ло наступне: у 2018—2019 рр. — підприємству банкрутство не загрожує, адже фактичне значення показника R перевищує нормативне; у 2020 р. — існує невелика ймовірність банкрутства ПрАТ "Тернопіль-готель" при відсутності заходів щодо санації (нормативне значення показника R перевищує фактичне).

Також відмітимо, що досить цікавими для оцінки прогнозування банкрутства ПрАТ "Тернопіль-готель" є українські моделі діагностики фінансово-економічного стану О. Терещенка та А. Матвійчука, за якими отримано наступні результати:

— згідно моделі О. Терещенка у 2018—2019 рр. для досліджуваного підприємства характерним є безпечне значення інтегрального показника, банкрутство не загрожує. Але вже у 2020 р. значення інтегрального показника наблизилось до зони фінансової кризи (підприємство є напівбанкрутом), дані тенденції чітко простежуються на рис. 3;

— значення інтегрального показника за моделлю А. Матвійчука протягом 2018–2020 рр. вказують на перевагу фактичних значень над нормативними, відповідно для ПрАТ "Тернопіль-готель" характерним є стійкий фінансовий стан (низька ймовірність банкрутства). При цьому у моделі інтегрального показника найбільшу позитивну вагу мають коефіцієнти X_2 та X_3 . Так значення коефіцієнта X_2 зменшується протягом 2018—2020 рр. через зменшення величини чистого доходу готелю, а значення коефіцієнта X_3 , навпаки, зростає через збільшення вартості власного капіталу.

В цілому, доцільно відмітити, що моделі О. Терещенка та А. Матвійчука найбільш об'єктивно характеризують підприємницьку діяльність ПрАТ "Тернопіль-готель", оскільки вони розроблені саме для вітчизняних підприємств з урахуванням їх галузевої специфіки.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Проведене дослідження показало, що представлені моделі прогнозування банкрутства підприємств готельного бізнесу не досить об'єктивно і адекватно ідентифікують фінансовий стан підприємства. Ключовою причиною даного факту є те, що наявні моделі мають узагальнюючий характер і не орієнтуються на специфіку відповідної галузі, як самих підприємств, так і підприємницької діяльності. Поряд з цим відмітимо, що використання деяких закордонних моделей прогнозування банкрутства неможливе через відсутність інформації за певними показниками, адже багато показників фінансового стану при використанні даних моделей не враховуються. Вітчизняним підприємствам важко отримати досить точний результат, використовуючи моделі, що розроблені для західних підприємств.

В цілому, отримані результати показують тенденцію до погіршення фінансового стану досліджуваного підприємства (ПрАТ "Тернопіль-готель") в умовах цифрової економіки протягом 2018—2020 рр. Результати аналізу дозволяють виявити "вузькі місця" у підприємницькій діяльності готельного підприємства, розробити конкретні заходи щодо фінансового оздоровлення підприємства та виходу з кризової ситуації.

Література:

1. Завідна А.Д. Оцінка ризику в управлінні розвитком готельного бізнесу. Економіка України. 2018. № 6. С. 13—25.
2. Квасницька Р. С. Етапність проведення діагностики кризового стану та ймовірності банкрутства підприємства. Вісник Хмельницького національного університету. 2011. № 2, Т. 3. С. 130—134.
3. Козловський Є.В., Кузьмич О.О., Шковири А.О. Тенденції розвитку індустрії туризму в умовах цифрової економіки. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 22. С. 68—72.

4. Лазоренко В.В. Методи оцінки банкрутства в аналізі фінансової стійкості підприємств сфери послуг. Приазовський економічний вісник. 2018. № 1 (06). С. 62—65.

5. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua

6. Погребняк А.Ю. Порівняльний аналіз методик оцінки ймовірності банкрутства в системі антикризового управління на підприємстві. Бізнес Інформ. 2014. № 7. С. 344—352.

7. Тищенко С.В. Цифрові технології в індустрії гостинності. Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка. 2021. № 7. С. 131—139.

8. Фінансова звітність ПрАТ "Тернопіль-готель" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://smida.gov.ua/db/prof/14038383>

References:

1. Zavidna, L.D. (2018), "Risk assessment in the management of hotel business development", Ukraine economy, vol. 6, pp. 13—25.
2. Kvasnytska, R.S. (2011), "Stages of diagnosis of the crisis and the probability of bankruptcy", Bulletin of Khmelnytsky National University, vol. 2 (3), pp. 130—134.
3. Kozlovsky, E.V. Kuzmich, O.O. and Shkovyrya, A.O. (2021), "Trends in the development of the tourism industry in the digital economy", Investments: practice and experience, vol. 22, pp. 68—72.
4. Lazorenko, V.V. (2018), "Methods of bankruptcy assessment in the analysis of financial stability of enterprises in the service sector", Priazovsky Economic Bulletin, vol. 1 (06), pp. 62—65.
5. Official site of the State Statistics Service of Ukraine (2022), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 10 June 2022).
6. Pogrebnyak, A.Yu. (2014), "Comparative analysis of methods for assessing the liquidity of bankruptcy in the system of anti-crisis management in the enterprise", Business Inform, vol. 7, pp. 344—352.
7. Tishchenko, S.V. (2021), "Digital technologies in the hospitality industry", Taurian scientific bulletin. Series: Economy, vol. 7, pp. 131—139.
8. PAT "Ternopil-hotel" (2022), "Financial status", available at: <https://smida.gov.ua/db/prof/14038383> (Accessed 10 June 2022).

Стаття надійшла до редакції 08.06.2022 р.

www.dy.nauka.com.ua

Електронне фахове видання

**ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток**

Виходить 12 разів на рік

включено до переліку наукових фахових видань України
з питань **ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**
(Категорія «Б»)

Наказ Міністерства освіти і науки України
від 28.12.2019 №1643

Спеціальність 281

e-mail: economy_2008@ukr.net
тел.: (044) 223-26-28, (044) 458-10-73